

1

Onsdag ettermiddag 6. april 1988

Det som fascinerer meg ved livet, er at fortiden fra tid til annen dukker fram og gir seg til kjenne. I etterkant virker hendelsesforløpet og kronologien uunngåelig, men det er bare fordi årsak og virkning er kjent på forhånd. Det er som en rekke med dominobrikker stilt opp på høykant på en bordplate. Bare en liten dytt med fingeren, så velter den første brikken nummer to, som i sin tur vipper nummer tre over ende og setter i gang et ras som fortsetter til alle brikkene har falt. Det hender at den første dulten skjer ved en tilfeldighet, skjønt jeg ser bort fra rene ulykkestilfeller. Skjebnen syr sammen elementer som overfladisk sett tilsynelatende ikke har noen sammenheng med hverandre. Det er først når sannheten avdekkes at du ser hvordan alt føyes sammen og danner et hele.

Og nå kommer det rare. I løpet av mine ti år som privat etterforsker var denne saken den første jeg greide å løse uten å gå i klinsj med skurkene. Bortsett fra helt på slutten, selvfølgelig.

Mitt navn er Kinsey Millhone. Jeg er privat etterforsker, kvinne, trettisju år og blir trettiåtte om en måned. Jeg har vært gift og skilt to ganger og er nå lykkelig singel og regner med å forbli det resten av livet. Hittil har jeg ikke født noen barn, og jeg tror ikke at jeg kommer til å få noen heller. Ikke bare fordi eggene mine begynner å bli kalde, men fordi den biologiske klokken min stanset for mange år siden. Vel, livet kan vel fremdeles ha sine små overraskelser i bakånd, men det er ikke noe jeg ville satse penger på.

Jeg har et enmannsforetak med kontor i en leid bungalow i Santa Teresa, California, en by på rundt regnet åttifem tusen sjeler som

genererer tilstrekkelig kriminalitet til å sysselsette Santa Teresa-politiet, sheriffens kontor, California veipatroljepoliti og omkring tjuefem private etterforskere, som meg. Film og TV prøver å innbille deg at en privatdetektiv lever et farlig liv, men intet kan være fjernere fra sannheten ... bortsett selvfølgelig fra de sjeldne anledningene da folk forsøker å drepe meg. Da er jeg kjempeglad for at premien for helseforsikringen er betalt. Men bortsett fra drapstruslene består jobben stort sett av sonderinger som krever intuisjon, iherdighet og oppfinnsomhet. De fleste av klientene mine har fått meg anbefalt av andre, og oppdragene varierer fra bakgrunnsundersøkelser til overlevering av stevninger, med haugevis av andre småting innimellom. Kontoret mitt ligger utenfor allfarvei, og det dukker sjelden opp uanmeldte klienter, så da jeg hørte noen banke på døra til forværelset, reiste jeg meg og kikket rundt hjørnet for å se hvem det var.

Gjennom glassruta så jeg en ung mann som pekte på klinken. Jeg hadde tydeligvis låst fra innsiden da jeg kom tilbake fra lunsj. Jeg slapp ham inn og sa: «Beklager, jeg må ha låst etter meg uten å tenke over det.»

«Du er Ms. Millhone?»

«Ja.»

«Michael Sutton,» sa han og rakte fram hånden. «Har du tid til en prat?»

Vi håndhilste. «Ja visst. Kan jeg by deg en kopp kaffe?»

«Nei takk, det er bra som det er.»

Jeg viste ham inn på kontoret mens jeg registrerte helhetsinntrykket i en serie med korte glimt. Slank. Glatt, brunt, blankt hår, langt på toppen og kort over ørene. Alvorlige, brune øyne, hud så ren og klar som på et spedbarn. Det var noe ved fremtoningen som antydte dyr privatskole: seilersko uten sokker, kakibukser med knivskarp press, kortermet, hvit skjorte med slips. Han hadde guttekropp: smale skuldre, smale hofter, lange, glatte armer. Han så ung nok ut til å bli avkrevd legitimasjon om han ville kjøpe alkohol. Jeg kunne ikke forestille meg hva slags problem han kunne ha som nødvendiggjorde bruk av mine tjenester.

Jeg satte meg i svingstolen igjen, og han slo seg ned i besøkstolen foran skrivebordet. Jeg kastet et blick på bordkalenderen for å

se om dette gjaldt en avtale jeg hadde notert ned og glemt i samme slengen.

Han fanget opp blikket og sa: «Politibetjent Phillips ga meg navnet og adressen din. Jeg burde ha ringt først, men siden kontoret ditt var like i nærheten ... jeg håper ikke at jeg avbryter deg i noe viktig.»

«Overhodet ikke,» sa jeg. «Du må gjerne bruke fornavnet mitt – det er Kinsey. Hva med deg – foretrekker du Michael eller Mike?»

«De fleste kaller meg Sutton. Vi var tre som het Michael da jeg gikk på førskolen, så læreren brukte etternavnene for å skille mellom oss. Boorman, Sutton og Trautwein – det lyder som et advokatfirma. Vi er venner fremdeles.»

«Hvor var dette?»

«Climp.»

Jeg sa: «Ah.» Jeg burde ha tenkt meg det. Climping Academy er privatskolen i Horton Ravine, fra førskolen til ut videregående. Skolepengene begynner på tolv tusen for småttingene i førskolen og øker jevnt og trutt for hvert år. Jeg vet ikke hvor høyt de når til slutt, men du kunne antakelig få en respektabel collegeutdanning for samme prisen. Alle elevene kalte skolen «Climp», som om det fulle navnet var altså sååå unødvendig. Jeg så på ham og lurte på om mine arbeiderklasserøtter var like tydelige for ham som hans overklassebakgrunn for meg.

Vi småpratet dannet og høflig mens jeg ventet på at han skulle lette sitt hjerte. Fordelen med en forhåndsavtale er at jeg selv ved den første samtalen har en *viss* idé om hva en mulig klient har i tankene. Folk som kvier seg for å luften personlige problemer for en ukjent, synes ofte det er lettere over telefonen. Med denne guttungen regnet jeg med å måtte trippe litt rundt grøten før han kom til saken, hva nå den kunne være.

Han spurte hvor lenge jeg hadde jobbet som privat etterforsker. Det er et spørsmål jeg noen ganger får i cocktailselskaper (ved de sjeldne anledningene jeg blir invitert til noe sånt). Det er den typen bla-bla-bla-småprat jeg ikke har mye til overs for. Jeg ga ham et kort sammendrag av min arbeidserfaring. Jeg hoppet over de to ikke spesielt strålende semestrene på byens college, og startet med eksamen fra politihøyskolen. Så tok jeg med de to årene jeg hadde

arbeidet i Santa Teresa-politiet før jeg fant ut at jeg var uskikket til et liv i uniform. Jeg fortsatte med noen korte setninger om lærlingtiden i et firma her i byen, drevet av de private etterforskerne Ben Byrd og Morley Shine, som ga meg den praksistiden jeg trengte for å søke om egen lisens. Jeg har hatt mine opp- og nedturer i årenes løp, men jeg sparte ham for detaljene, siden han bare hadde spurt for å utsette det uunngåelige. «Hva med deg? Er du innfødt californier?»

«Ja, jeg vokste opp i Horton Ravine. Vi bodde i Via Ynez til jeg begynte på college. Jeg har bodd et par andre steder, men nå er jeg tilbake.»

«Har du familie her ennå?»

Han nølte, en slik nesten umerkelig «blipp» som tyder på at svaret trenger redigering. «Foreldrene mine er gått bort. Jeg har to eldre brødre – begge er gift og har to barn hver – pluss en eldre søster som er skilt. Vi er ikke spesielt gode venner. Har ikke hatt noe godt forhold på mange år.»

Jeg lot den passere uten kommentar, siden jeg selv har mer erfaring med familievennskap enn jeg har lyst til å innrømme. «Hvor kjenner du Cheney Phillips fra?»

«Jeg kjenner ham ikke. Jeg gikk til politistasjonen og ba om å få snakke med en kriminaletterforsker, og han var tilfeldigvis ledig. Da jeg fortalte om situasjonen, sa han at du kanskje kunne hjelpe meg.»

«Jeg håper det,» sa jeg. «Cheney er en bra mann. Jeg har kjent ham i mange år.» Så lukket jeg munnen og lot stillheten råde, en strategi som er bemerkelsesverdig virkningsfull når det gjelder å få andre til å snakke.

Sutton fingret med slipsknuten. «Jeg vet du er opptatt, så jeg skal komme til saken. Du må ha tålmodighet med meg. Historien lyder kanskje ganske merkelig.»

«Merkelige historier er de beste, så fyr løs,» sa jeg.

Han så ned i gulvet mens han snakket, men tok øyekontakt av og til for å se om jeg fulgte med. «Jeg vet ikke om du la merke til det, men for et par uker siden var det en artikkel i avisen om berømte kidnappinger: Marion Parker, den tolv år gamle jenta som ble bortført i 1927; Lindbergh-babyen i 1932; en annen gutt som het Etan

Patz. Vanligvis leser jeg ikke sånt, men det som fanget interessen var en sak her fra byen ...»

«Du mener Mary Claire Fitzhugh. Nitten sekstisju.»

«Du husker henne?»

«Klart det. Jeg var nettopp ferdig med videregående. En liten jente på fire år som ble bortført fra foreldrenes hjem i Horton Ravine. Fitzhugh gikk med på å betale løsepengene, men pengene ble aldri hentet og ingen så barnet igjen.»

«Nettopp. Men saken er at da jeg så navnet Mary Claire Fitzhugh, så glimtet det til, jeg husket noe jeg ikke hadde tenkt på på flere år.» Han foldet hendene og klemte dem mellom knærne. «En gang da jeg var liten, lekte jeg i skogen og støtte på to karer som gravde et hull. Jeg husker at jeg så en bylt på bakken et par meter unna. På det tidspunktet skjønte jeg ikke hva jeg så, men nå tror jeg at det var liket av Mary Claire, og at de ville begrave henne.»

Jeg sa: «Så du barnet?»

Han ristet på hodet. «Hun var pakket inn i et teppe, så jeg så hverken ansiktet hennes eller noe annet.»

Jeg studerte ham med interesse. «Hva får deg til å tro at det var Mary Claire? Det lyder som litt av en kortslutning.»

«Fordi jeg sjekket de gamle avisreportasjene, og datoene stemmer.»

«Hvilke datoer?»

«Å, unnskyld. Jeg skulle ha sagt det før. Hun ble kidnappet 19. juli, det var en onsdag. Jeg så disse karene fredag 21. juli, 1967 ... på seksårsdagen min. Det var derfor jeg fikk assosiasjonen. Jeg tror hun alt var død da, og at de ville kvitte seg med liket.»

«Og hvor var dette?»

«Horton Ravine. Jeg vet ikke nøyaktig hvor. Mor hadde noen ærender å gjøre den dagen, så hun satte meg av hjemme hos en eller annen gutt. Jeg husker ikke hva han het. Mor hadde vel avtalt med moren hans at hun skulle se etter meg mens hun var borte. Men så våknet gutten med feber og sår hals. Det gikk vannkopper da, og om det var det han hadde, ville ikke moren hans at jeg skulle bli smittet, så han måtte være på rommet sitt ovenpå mens jeg tuslet rundt nede i første etasje. Jeg kjedet meg og spurte om jeg kunne gå ut. Hun sa det var greit, så lenge jeg holdt meg i hagen. Jeg hus-

ker at jeg fant et tre med greiner som hang ned mot bakken så det ble som en liten hytte, og at jeg lekte der en stund og lot som jeg var en banditt som lå i dekning. Jeg hørte stemmer, og da jeg kikket ut gjennom bladverket, så jeg de to karene gå forbi med spader og greier, så jeg fulgte etter dem.»

«Når på dagen var dette?»

«Må ha vært sent på formiddagen, for da jeg kom inn igjen, fikk jeg lunsj av moren til den gutten: en sandwich med bare salat og tomat, uten bacon, og med tubemajones. Vi spiste ikke tubemajones hjemme hos oss. Mor ville ikke ha det i huset. Hun sa det smakte motbydelig sammenlignet med hjemmelaget majones.»

«Laget moren din *majones*?»

«Kokka laget den.»

«Ah.»

«Men uansett så sa mor alltid at det var dårlige manerer å klage på maten, så jeg spiste det jeg orket og lot resten ligge igjen på tallerkenen. Moren til denne gutten hadde ikke skåret skorpene av brødsdiven engang.»

«Det var nok et sjokk,» sa jeg. «Jeg er imponert over hvor godt du husker.»

«Ikke godt nok, ellers ville jeg ikke ha vært her. Jeg er temmelig sikker på at de to karene jeg så, var de som hadde bortført Mary Claire, men jeg aner ikke hvor jeg var. Jeg vet at det var første og eneste gang jeg var i det huset.»

«Kan det tenkes at noen av søknene dine husker hvem den gutten var?»

«Det er vel mulig. Men vi er uvenner, dessverre. Vi har ikke snakket sammen på flere år.»

«Nei, du sa det.»

«Unnskyld, det var ikke meningen å gjenta meg selv. Poenget er at jeg ikke kan ringe dem ut av det blå. Selv om jeg gjorde det, tviler jeg på at de ville snakke med meg.»

«Men *jeg* kunne spørre, ikke sant? Det lyder som et naturlig første skritt, hvis du virkelig vil gå videre med dette.»

Han ristet på hodet. «Jeg vil ikke blande dem inn i det, særlig ikke søsteren min, Dee. Hun er et vanskelig menneske. Du tuller ikke med henne.»

«Nei vel, da stryker vi det foreløpig. Kanskje moren til denne gutten ble betalt for å passe deg.»

«Jeg fikk ikke inntrykk av det. Mer at hun gjorde mor en tjeneste.»

«Hva med klassekameratene dine? Kanskje hun satte deg av hos en av dem så dere kunne leke sammen.»

Sutton glippet med øynene. «Den muligheten hadde jeg ikke tenkt på. Jeg har holdt kontakten med de andre to Michaelene – Boorman og Trautwein – men det er det hele. Jeg likte ikke noen av de andre i førskoleklassen min, og de likte ikke meg.»

«Det spiller ingen rolle om du *likte* dem eller ikke. Vi prøver å finne ut hvem denne gutten var.»

«Jeg husker ikke noen av de andre.»

«Det burde være enkelt nok å få tak i en navneliste. Dere tok sikkert klassebilder. Du kunne dra til skolebiblioteket og sjekke årboka for 1967.»

«Jeg vil ikke tilbake til Climp. Jeg hater tanken.»

«Det var bare et forslag. Foreløpig driver vi bare ren idédugnad,» sa jeg. «Fortell meg om de to karene. Hvor gamle vil du si at de var?»

«Jeg vet ikke riktig. Eldre enn brødrene mine, som var ti og tolv på den tiden, men ikke så gamle som faren min.»

«Så de deg?»

«Ikke med én gang. Jeg bestemte meg for å spionere på dem, men de gikk for langt bort, og jeg kunne ikke se hva de gjorde. Jeg snek meg innpå dem, krøp gjennom buskene og krøp sammen bak en stor eik. Det var varmt, og de svettet, så de hadde tatt av seg skjortene. Jeg var vel ikke så stille som jeg trodde, for en av dem fikk øye på meg, og de skvatt til begge to. De sluttet med det de drev med og spurte hva jeg ville.»

«Du snakket altså faktisk med dem?»

«Ja visst. Absolutt. Vi hadde en ordentlig samtale. Jeg trodde de var sjørøvere og syntes det var veldig spennende å møte dem.»

«Sjørøvere?»

«Mor leste Peter Pan for meg på sengen, og jeg elsket illustrasjonene. Sjørøverne hadde bundet skjerf rundt hodet, og det hadde disse to også.»

«Skjegg? Øreringer? Svart lapp foran øyet?»

Det kalte fram et smil, men ikke rare greiene. Han ristet på hodet. «Det var tørklærne som minte meg om pirater. Jeg sa at jeg skjønte det på grunn av Peter Pan.»

«Hva snakket dere om?»

«Først spurte jeg dem om de var ordentlige sjørøvere, og de sa at det var de. Den ene snakket mer enn den andre, og da jeg spurte hva de gjorde, sa han at de lette etter en nedgravd skatt ...»

Mens Sutton snakket, kunne jeg se hvordan han vendte tilbake til den lille gutten han hadde vært, alvorlig og lett å imponere. Han lente seg fram i stolen. «Jeg spurte om skatten var gulldubloner, men de sa at det visste de ikke, for de hadde ikke funnet den ennå. Jeg ba om å få se skattekartet, og de sa at det kunne de ikke vise meg, for de hadde sverget å holde det hemmelig. Jeg hadde sett bylten på bakken borte ved et tre, og da jeg spurte hva det var, sa den første at det var et liggeunderlag i tilfelle de ble trøtte. Jeg tilbød å hjelpe til med gravingen, men de sa at det var bare for voksne og at det var forbudt for småbarn. Og så åpnet den andre munnen og spurte hvor jeg bodde. Jeg sa at jeg bodde i et hvitt hus i en annen gate og at jeg bare var på besøk her. Den første spurte hva jeg het. Jeg sa det, og da sa den andre at han hørte at noen ropte på meg, så det var best jeg gikk, og det gjorde jeg. Hele samtalen kan ikke ha vart mer enn tre minutter.»

«Jeg regner med at ingen av dem sa hva de het?»

«Nei. Jeg burde vel ha spurt, men det falt meg ikke inn.»

«Jeg er imponert over hvor mye du husker. For meg er størsteparten av den delen av livet et stort tomrom.»

«Jeg hadde ikke tenkt på den hendelsen på mange år, men da det først skjedde noe som utløste det, så var jeg rett tilbake. Med et brak, liksom.»

Jeg tenkte gjennom historien og forsøkte å fordøye den. «Fortell meg én gang til hvorfor du trodde det hadde noe med Mary Claire å gjøre. Det virker fremdeles litt søkt for meg.»

«Jeg vet ikke hva mer jeg kan si. Intuisjon, kanskje.»

«Hva med kidnappingen? Hvordan skjedde den? Jeg husker de store linjene, men ingen nærmere detaljer.»

«Det var så fælt. De stakkars menneskene. I brevet med krav om løsepenger sto det at de ikke måtte kontakte politiet eller FBI,

men Mr. Fitzhugh gjorde det likevel. Han trodde det var den eneste måten å redde henne på, men han tok feil.»

«Brevet var den første kontakten?»

Sutton nikket. «Senere ringte de og sa at han fikk én dag til å skaffe pengene, ellers ... Mr. Fitzhugh hadde allerede meldt fra til politiet, og det var de som kontaktet FBI. Agenten som ledet etterforskningen overbeviste ham om at de hadde større mulighet til å ta kidnapperne hvis det så ut som han og hans kone var samarbeidsvillige, så de rådet ham til gjøre det de forlangte.»

«Tjuvfem tusen dollar, ikke sant? Det tallet har liksom satt seg fast i hodet.»

«Akkurat. Kidnapperne ville ha summen i små sedler, pakket i en gymbag. De ringte en gang til, og sa hvor han skulle legge pengene. Han forsøkte å trekke ut samtalen og tryglet dem om å sende Mary Claire til sykehus. De må ha trodd samtalen ble avlyttet, for de la på øyeblikkelig.»

«Han la altså løsepengene på det avtalte stedet, men kidnapperne dukket ikke opp?»

«Stemmer. Det gikk et døgn, og det ble tydelig at FBI hadde forkludret det. De mente fremdeles at det var en mulighet, men Mr. Fitzhugh sa til helvete med dem og tok saken i egne hender. Han varslet avisene og radio og TV-kanalene. Etter at media fikk tak i saken, snakket ikke folk om annet enn Mary Claire – foreldrene mine og resten av byen.»

«Hvilken dag var dere kommet til da?»

«Søndag. Som jeg sa, så ble hun kidnappet på onsdag, og det var fredag jeg så disse mennene. Det kom ikke i avisen før søndag.»

«Hvorfor sa du ingenting?»

«Jeg gjorde det. Jeg hadde allerede fortalt det. Da mor kom og hentet meg, fortalte jeg henne om sjørøverne. Jeg hadde dårlig samvittighet. Som om jeg hadde gjort noe galt.»

«Hvordan det?»

«Jeg vet ikke hvordan jeg skal forklare det. Jeg trodde på det de sa om at de gravde etter en skatt. Når du er seks år gammel, virker slikt helt rimelig, men jeg var nok på et eller annet vis engstelig og ville gjerne bli beroliget. Men isteden ble mor sint. Hun sa at jeg ikke fikk lov å snakke med fremmede, og jeg måtte love å aldri gjøre